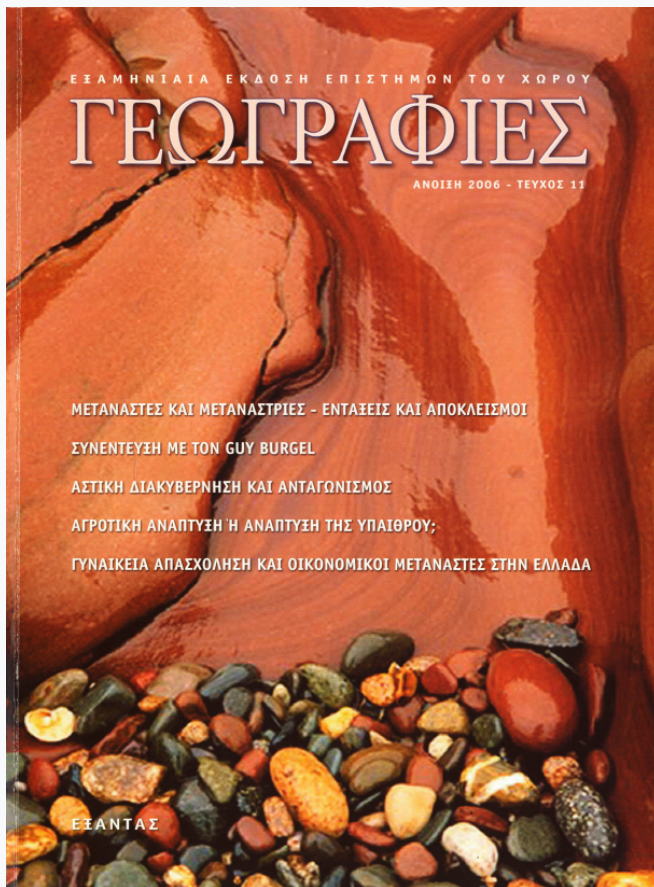

Γεωγραφίες

Αρ. 11 (2006)

Γεωγραφίες, Τεύχος 11, 2006

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ ΑΝΤΙΠΑΡΑΘΕΣΕΙΣ

-

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ - ΑΝΤΙΠΑΡΑΘΕΣΕΙΣ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΕΣ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗΣ:
ΟΨΕΙΣ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΧΩΡΟ1ο Συνέδριο του περιοδικού *Γεωγραφίες*,
Θεσσαλονίκη, 21-23 Οκτωβρίου 2005**Ελένη Ανδρικοπούλου, Αλέκα Γερόλυμπου, Πόλυ Ζείκου, Κική Καυκούλα,
Μύρων Μυρίδης, Βίλμα Χαστάουλου, Κωστής Χατζημιχάλης**

Με αφορμή την κυκλοφορία του 10ου τεύχους του περιοδικού *Γεωγραφίες* οργανώθηκε στις 21-23 Οκτωβρίου 2005 στη Θεσσαλονίκη, στην Πολυτεχνική Σχολή του ΑΠΘ, το 1ο συνέδριο του περιοδικού με τον παραπάνω τίτλο. Η συμμετοχή ήταν απρόσμενα μεγάλη: 235 άτομα παρακολούθησαν την αρχική και τις 9 παράλληλες συνεδρίες, στις οποίες παρουσιάστηκαν 50 ανακοινώσεις σε 8 θεματικές ενότητες (βλ πρόγραμμα).¹ Οι ομιλητές και ομιλήτριες και οι συμμετέχοντες/σες προέρχονταν από διαφορετικές επιστημονικές περιοχές, είχαν διαφοροποιημένη επαγγελματική προέλευση (κυρίως πανεπιστημιακοί αλλά και επαγγελματίες, δημόσιοι υπάλληλοι, εκπρόσωποι δήμων, φοιτητές/ριες κ.ά.)

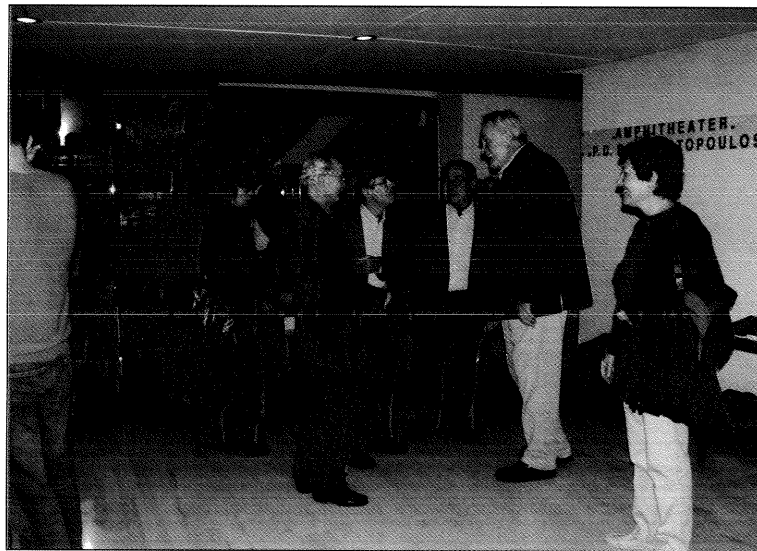
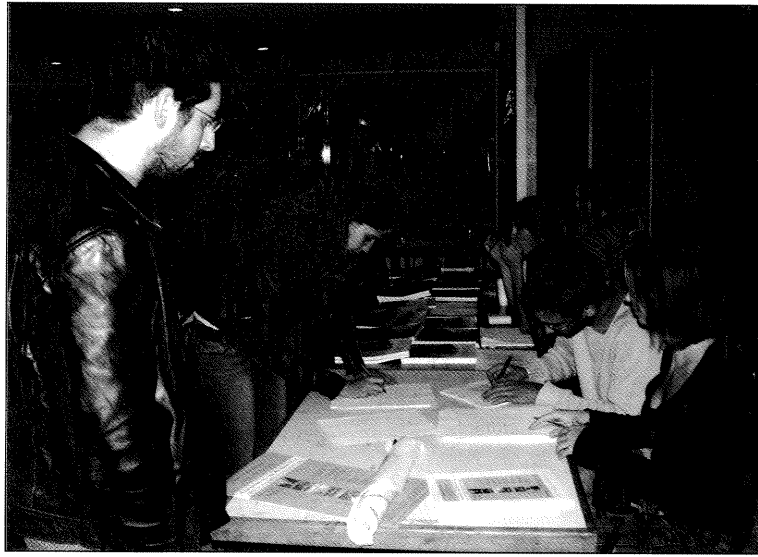
1. Η Οργανωτική Επιτροπή θέλει να εκφράσει και εδώ τις ευχαριστίες της προς: α) την Κομητεία της Πολυτεχνικής Σχολής και τα Τμήματα Αρχιτεκτόνων και Τοπογράφων Μηχανικών του ΑΠΘ για την παραχώρηση των αιθουσών και την υλική και οργανωτική υποστήριξη, β) την Εξάντας Εκδοτική Α.Ε. για την οικονομική και οργανωτική υποστήριξη, γ) τη Ζ. Φουλίδη για τη γραμματειακή υποστήριξη στην Αθήνα και τον Γ. Μαρνελλάκη για τη φιλοτέχνηση της αφίσας, και δ) τους/τις Ε. Καλύβα, Κ. Καραμαγιώλα, Ν. Καρανικόλα, Κ. Μπιμπισίδου, Δ. Ράμναλη, Σ. Σπυρέλλη, Χρ. Τοκαλή και Α. Χριστοδούλου για τη γραμματειακή και τεχνική υποστήριξη τις ημέρες του συνεδρίου.

και κάλυπταν όλες τις ηλικίες. Η μεγάλη και συνεχής παρουσία νέων από Θεσσαλονίκη, Αθήνα, Βόλο και Βέροια υπήρξε ένα ποιοτικό χαρακτηριστικό του συνεδρίου και έδωσε μια ιδιαίτερη νότα αισιοδοξίας, ότι τα θέματα οργάνωσης του χώρου και ειδικά τα θέματα των πόλεων ενδιαφέρουν τη νέα επιστημονική γενιά.

Την έναρξη του Συνεδρίου χαιρέτησαν ο ομότιμος καθηγητής ΑΠΘ Δ. Φατούρος, που ήταν και πρόεδρος της συνεδρίας, ο πρόεδρος του Τμήματος Τοπογράφων Μηχανικών, καθηγητής Α. Πατιάς, ο πρόεδρος του Τμήματος Αρχιτεκτόνων, καθηγητής Ν. Καλογήρου, η κυρία Μάγδα Κοτζιά, εκ μέρους της Εξάντας Εκδοτική Α.Ε., και ο Κωστής Χατζημιχάλης εκ μέρους της Συντακτικής Επιτροπής. Η έναρκτηρία ομιλία έγινε από τον προσκεκλημένο καθηγητή Edward Soja (UCLA/LSE). Στην ομιλία του ο E. Soja υποστήριξε ότι το νέο πρότυπο των παγκόσμιων μητροπολιτικών περιοχών διαφέρει από τα παλαιότερα γνωστά. Δεν περιορίζεται στα πληθυσμιακά και οικονομικά μεγέθη, αλλά περιλαμβάνει πολλές ετερογενείς μεταβλητές και γεωγραφικά επεκτείνεται στις ευ-

ρύτερες περιφέρειες των μητροπόλεων, δημιουργώντας συστήματα πόλεων-περιφερειών. Υποστήριξε ότι ο όρος «μετα-μητρόπολη» καλύπτει καλύτερα τις νέες εξελίξεις και τον ανέλυσε βασιζόμενος στις μεγάλες μητροπολιτικές περιοχές του ανεπτυγμένου καπιταλισμού. Μετά την ομιλία επακολούθησε δεξίωση στο φουαγιέ του κεντρικού αμφιθεάτρου.

Η 1η Συνεδρία είχε θέμα: *Συνέχειες και ασυνέχειες του μητροπολιτικού φαινομένου*. Παρουσιάστηκαν πέντε εισηγήσεις οι οποίες προσέγγισαν το ζήτημα της μητροπολιτικής συγκρότησης για τη σύγχρονη πραγματικότητα των ελληνικών πόλεων. Με τίτλο «Υφαίνοντας τους ιστούς της μητρόπολης», οι Ε. Δόβα, Ο. Τουλούμη και Β. Τεντοκάλη διερεύνησαν τη δυνατότητα περιγραφής των χωρικών μορφών της σύγχρονης αστικής περιφέρειας αναζητώντας νέους όρους που φωτίζουν τη διαφορά του χωρικού συντακτικού της από το αστικό κέντρο. Με παράδειγμα την πόλη της Θεσσαλονίκης και βάση την «ντερινταϊκή έννοια της διαφοράς» πρότειναν μια σειρά δυαδικών γεωμετρικών σχέσεων, όπως κενό-πλήρες, εσωτερικό-εξωτερικό, στοιχείο-σύστημα, τάξη-χάος, προκειμένου να εξετάσουν τους τρόπους αλλαγής των χωρικών μορφών από το αστικό κέντρο προς την περιφέρεια. Η Χ. Χριστοδούλου εξέτασε τον ενδιάμεσο τόπο, μεταξύ συνεκτικού ιστού και απομακρυσμένων προαστιακών οικισμών, ως το πεδίο όπου αναπτύσσονται τα φαινόμενα μιας διάσπαρτης μητροπολιτικής ανάπτυξης. Κάτω από τον τίτλο «Ενσωματώσεις και αποκλεισμοί της διάσπαρτης αστικοποίησης: κατοικία και κατοικήσεις στον περιεστικό χώρο της Θεσσαλονίκης», ανέδειξε τις χωρικά και κοινωνικά

παραγνωρισμένες όψεις της περιφέρειας των ελληνικών πόλεων. Η ανακοίνωση βασίστηκε σε εμπειρικά δεδομένα έρευνας για κατοικήσεις στην αστική περιφέρεια της Θεσσαλονίκης. Στις «Πολεοδομικές αναρριχήσεις της μητρόπολης» η Σ. Χατζηβασιλείου ανέλυσε συγκριτικά τη λογική και τον πολεοδομικό μηχανισμό δύο διαδοχικών φάσεων προαστιοποίησης που διαμόρφωσαν το αθηναϊκό πολεοδομικό συγκρότημα, συνδέοντάς τες με την οικιστική συμπεριφορά των κοινωνικών στρωμάτων. Στη δεκαετία του 1950 η νομιμοποίηση των ήδη διαμορφωμένων περιοχών αυθαίρετων οδήγησε στη στοιχειώδη ρυμοτόμηση της αγροτικής περιαστικής γης, και στη δεκαετία του 1980 καταγράφεται νέο κύμα ένταξης αυθαίρετων οικιστικών συνόλων, που αυτή τη φορά προσελκύουν ανερχόμενα μικρομεσαία αστικά στρώματα. Το «Τέλος της “συνεκτικής” μας πόλης;» εξέτασε στην ανακοίνωσή του ο Ι. Σαγιάς. Ανατρέχοντας στη διεθνή βιβλιογραφία, που θεωρεί τη συνεκτική πόλη ως κυρίαρχη στρατηγική πολεοδομικής ανάπτυξης, επισήμανε τις αυξανόμενες αμφισβητήσεις της που αντλούν από τη σύγχρονη εμπειρία της «νέας» οικονομίας και των αντιφάσεών της. Εστίασε στην ανάγκη εμβάθυνσης της γεωγραφικής και κοινωνικής έρευνας στην ελληνική πραγματικότητα και παρουσίασε τα πρώτα αποτελέσματα έρευνας για τη συνεκτικότητα και εξέλιξη της μητροπολιτικής περιοχής της Αθήνας στην περίοδο 1981-2001. Στην ανακοίνωσή τους με τίτλο «Αστική διάχυση - νέα πολεοδομία. Πρότυπα-εικόνες για το σχεδιασμό της μητρόπολης και ανάπτυξη του ελληνικού αστικού χώρου» οι Μ. Μαντουβάλου και Μ. Μαυρίδου σχολίασαν δύο κυρίαρχα σήμερα θεωρητικά-

κανονιστικά «σχήματα» που προτείνονται για το σχεδιασμό των χώρων της πόλης. Εκτίμησαν ότι, παρά τις προφανείς διαφορές τους και την υιοθέτησή τους από συχνά «αντίπαλους» κύκλους σχεδιαστών, κατά βάση συνδιαμορφώνουν ένα ρεπερτόριο προτύπων και επιχειρημάτων που υποστηρίζουν τις σημερινές τάσεις ανάπτυξης της πόλης.

Η 2η Συνεδρία είχε θέμα: *Παραγωγικές δικτυώσεις, απασχόληση, δημογραφία*. Η Σ. Σκορδίλη υποστήριξε στην ανακοίνωση «*Νέες μορφές άνισης χωρικής ανάπτυξης στην Ελλάδα: η διάχυση του διαδικτύου στις μεγάλες πόλεις και στις περιφέρειες*» την ανάγκη να καταρτιστούν νέοι δείκτες εννοιολογικά συμβατοί με τις σύγχρονες ανισότητες, όπως η πρόσβαση στο διαδίκτυο, και παρουσίασε αναλυτικά την άνιση γεωγραφία του διαδικτύου στην Ελλάδα. Οι Σ. Γκιάλης και Ε. Καρνάβου μίλησαν για την «*Κρίση και μεταβολή του τοπικού παραγωγικού συστήματος Θεσσαλονίκης: μεγέθη επιχειρήσεων, στρατηγικές αναδιάρθρωσης και άτυπη εργασία*». Χρησιμοποιώντας τα αποτελέσματα εκτεταμένης έρευνας πεδίου σε 200 επιχειρήσεις, παρουσίασαν αναλυτικά τις αναδιάρθρωτικές στρατηγικές τους, τις μορφές απασχόλησης και εργασιακής ευελιξίας και τα χωροθετικά πρότυπα. Τα χαρακτηριστικά αυτά εξαρτώνται, σύμφωνα με τους συγγραφείς, από τα μεγέθη των επιχειρήσεων. Οι Α. Τραγάκη και Κ. Λαζαρίδη παρουσίασαν την εργασία με τίτλο: «*Μεταβολές της αναλογίας φύλων κατά τη γέννηση στην Ελλάδα και στην Αθήνα και ορμονικοί διαταράκτες*». Οι δύο ομιλήτριες ανέλυσαν τη διαχρονική μεταβολή της αναλογίας φύλων στην Ελλάδα και στην Αθήνα κατά την περίοδο 1960-2004 και διαπίστωσαν την αύξηση αναλογίας των αγοριών το 1960-1980, ενώ, αντίθετα, μετά το

1980 παρατήρησαν πτώση. Διατύπωσαν μια σειρά υποθέσεις για τους πιθανούς παράγοντες, μεταξύ των οποίων και των συνθετικών χημικών ουσιών.

Στην **3η Συνεδρία**, με θέμα *Πολυπολιτισμικότητα και καθημερινή ζωή*, τρεις ανακοινώσεις εστιάστηκαν στην εγκατάσταση των οικονομικών μεταναστών στη σημερινή Αθήνα. Κατ' αρχάς παρουσιάστηκαν στοιχεία για την ένταξη των μεταναστών στην αγορά εργασίας, εντοπίστηκαν επιπτώσεις της μετανάστευσης στην οικονομική ανταγωνιστικότητα και την κοινωνική συνοχή της πρωτεύουσας και διατυπώθηκαν σκέψεις για τη μεθοδολογική ερμηνεία των συχνά αντιφατικών ενδείξεων (Θ. Μαλούτας, Β. Αράπογλου, Γ. Κανδύλης). Με εκκίνηση τη διαπίστωση ότι με την εγκατάσταση των μεταναστών οι διαφορές εθνικότητας έρχονται να συντεθούν με διαφορές εισοδημάτων, πολιτικής ταυτότητας, κουλτούρας, φύλου, ηλικίας κ.λπ. διερευνήθηκε κατά πόσον η πόλη ως χώρος συνεργεί με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της στην άρση (ή την ενίσχυση) των αποκλεισμών, το «άνοιγμα» ή μη των κλειστών κοινοτικών ταυτοτήτων (Π. Σαμαρίνης, Ε. Καπετανάκη). Τέλος, για την εξέταση της καθημερινής ζωής των μεταναστών αναζητήθηκαν αλληλοτομίες ή συνθέσεις τριών ζητημάτων: των μεταβολών του αστικού χώρου, της μετανάστευσης και της οπτικής του φύλου. Υποστηρίχθηκε ότι, με την αδυναμία της αγοράς εργασίας να λειτουργήσει ως πεδίο ένταξης των ατόμων, η «γειτονιά» και η κατοικία μπορούν να παίξουν αυτό το ρόλο για λιγότερο ευνοημένα άτομα, και υπογραμμίστηκε ο ρόλος των γυναικών μεταναστών στη διαμόρφωση οικείων χώρων στον τόπο εγκατάστασης (Ντ. Βαΐου, Α. Κα-

λαντίδης, Ρ. Λυκογιάννη). Με πιο ιστορική οπτική, η εξέταση της πολιτικής συμπεριφοράς των προσφύγων του 1922 στις βουλευτικές εκλογές του μεσοπολέμου επιχειρήσε να εμπλουτίσει τις υφιστάμενες ερμηνείες με στοιχεία που σχετίζονται με την οικονομία της περιοχής εγκατάστασης, τις διαδικασίες οικιστικής αποκατάστασης και την κρατική πολιτική στο ζήτημα των αποζημιώσεων (Γ. Κρητικός). Τέλος, δύο ανακοινώσεις ασχολήθηκαν με το σύγχρονο αστικό τοπίο και την ανάγνωσή του: η Θ. Τερκενλή κατέγραψε τις διάφορες εκδοχές της μετάλλαξης των πολιτιστικών τοπίων σε μια πορεία παγκοσμιοποίησης και διερεύνησε τους τρόπους με τους οποίους οι αλλαγές αυτές εγγράφονται στον ελληνικό αστικό χώρο· και ο Γ. Μαργελάκης εξέτασε κατά πόσον ένα μοντέλο ερμηνείας για τη σχέση καπιταλισμού και gay ταυτότητας που προέρχεται από χώρες του προηγμένου καπιταλισμού έχει ισχύ στο νοτιοευρωπαϊκό χώρο.

Η 4η Συνεδρία είχε θέμα: *Διεθνείς σχέσεις, ανταγωνισμός, γεωπολιτική*. Τους ομιλητές απασχόλησαν χωρικά φαινόμενα και διαδικασίες διεθνοποίησης με τη μορφή που έκαναν την εμφάνισή τους στις ελληνικές μητροπόλεις και στον ευρύτερο βαλκανικό χώρο. Ο Γ. Σ. Πρεβελάκης μίλησε για τις «*Γεωπολιτικές και γεωπολιτισμικές προοπτικές των ελληνικών μεγαλουπόλεων*» και επισήμανε τρεις κύκλους διαμόρφωσης της ελληνικής ταυτότητας: το πέρασμα από τη δικτακτική μορφή της Τουρκοκρατίας στη διαμόρφωση του εδαφικού ελληνικού κράτους, στο οποίο μάλιστα επήλθαν διαδοχικές ομογενοποιήσεις του ανθρώπινου δυναμικού (ανταλλαγές πληθυσμών κ.λπ.), τις διαδικασίες αστικοποίησης και την πρό-

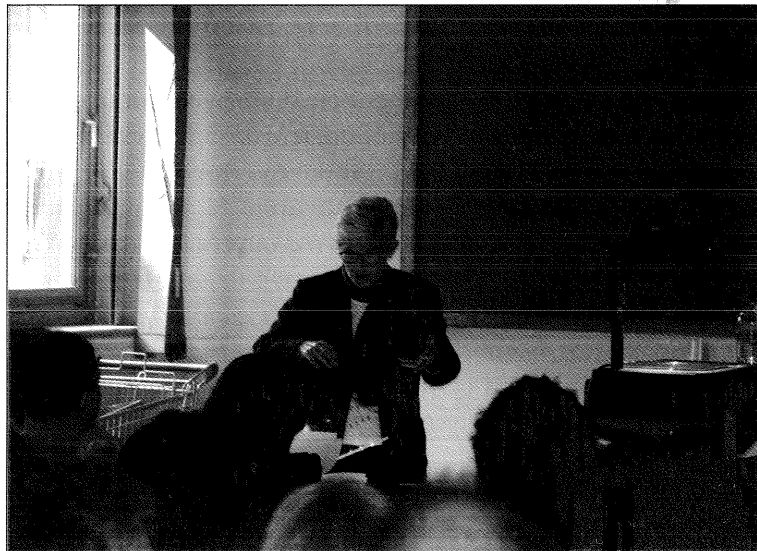
σφατη διεθνοποίηση που υπερβαίνει τα όρια του εθνικού κράτους, εμπλουτίζοντας τον ελληνικό πληθυσμό με 10% μη Έλληνες. Ο Ι. Ρέντζος παρουσίασε την ανακοίνωση «Γεωπολιτικές και ιδεολογίες της καταστροφής της πόλης: η μητροπολεοποίηση της Αθήνας». Με εύστοχους νεολογισμούς ανέπτυξε την άποψή του για δημιουργική γεωγραφία απέναντι στη γεωγραφία της απόγνωσης, αντιπαραθέτοντας την «ειρήνη της παγκοσμιοποίησης» στον «πόλεμο των πόλεων», εν μέσω μιας «σύγκρουσης των πολιτισμών» που έχει ως ουσιαστικά θύματα τους πιο αδύναμους. Ουσιαστικά, εστίασε την παρέμβασή του μεταφέροντας το κέντρο βάρους από τους κεντρικούς μητροπολιτικούς άξονες σε μικροχώρους καθημερινής ζωής, κριτικάροντας την επιχειρηματική επιθετικότητα, την κοινωνική αναλγησία και το μεγαλοϊδεατισμό, απέναντι στην πόλη ως χώρο ανθρώπινου μόχθου, ανθρώπινης ευζωίας και με δικαίωμα αδιαμεσολάβητης επικοινωνίας. Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της μητροπολιτικής ανάπτυξης στις βαλκανικές χώρες και της αναδιάρθρωσης των σχέσεων των μεγάλων αστικών κέντρων με την ενδοχώρα τους καθώς και η εξέλιξη των μικρότερων πόλεων απασχόλησαν τους Π. Αρβανιτίδη, Σ. Παυλέα και Γ. Πετράκο στην ανακοίνωση «Χωρική αναδιάρθρωση και δυναμικές ανάπτυξης των ελληνικών και βαλκανικών μεγαλουπόλεων». Παρουσίασαν τις τάσεις περαιτέρω συγκέντρωσης στις πρωτεύουσες και μειωμένης ανάπτυξης στις μικρότερες πόλεις της ενδοχώρας τους, οι οποίες υποστηρίχθηκαν με δημογραφικά στοιχεία αλλά και με έρευνα για τα ποιοτικά χαρακτηριστικά της ζωής και τη διάχυση της ανάπτυξης. Ο Κ. Χατζημιχάλης,

στην ανακοίνωση «Μητροπολιτικές περιοχές στην Ελλάδα και διεθνοποίηση: μερικές κριτικές σκέψεις», συζήτησε τη διπλή υπόθεση ότι η επιτυχής ανάπτυξη των δύο ελληνικών μητροπόλεων θα επέλθει, και μάλιστα θα οδηγήσει σε διάχυση των θετικών αποτελεσμάτων στο σύνολο της χώρας, εφόσον αυτές διεθνοποιηθούν και ανταγωνιστούν οικονομικά με άλλες διεθνείς μητροπόλεις. Υποστηρίζοντας, απέναντι σε μια σειρά από κλισέ που χαρακτηρίζουν τις προτροπές των διαφόρων διεθνών οργανισμών, ότι «ο οικονομικός ανταγωνισμός και η διεθνοποίηση δεν μπορούν και δεν πρέπει –κατά κανόνα– να αποτελούν προγραμματικούς στόχους δημοσίου συμφέροντος», σημειώνει ότι τα υποδεικνυόμενα ως επιτυχημένα παραδείγματα πόλεων προέκυψαν μέσα από ιστορικές μακροχρόνιες διεργασίες και δεν είναι αποτέλεσμα βραχυπρόθεσμων πολιτικών αστικής ανάπτυξης

Η 5η Συνεδρία είχε θέμα: *Αστική αναδιάρθρωση και χωροθετικές επιλογές*, και περιλάμβανε οκτώ εισηγήσεις που αναφέρονταν στα νέα φαινόμενα μετασηματισμού της πόλης και «εξάπλωσης της αστικής ανάπτυξης» των μητροπολιτικών περιοχών. Όλες οι εισηγήσεις εστιάζτηκαν σε συγκεκριμένα παραδείγματα και σε φαινόμενα που παρατηρούνται στις δύο μητροπολιτικές περιοχές της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης (με εξαίρεση μία εισήγηση που αναφέρθηκε στη μητροπολιτική περιοχή Πάτρας). Οι Α. Σακελλαρίδου και Ε. Χατζηκωνσταντίνου, στην εισήγησή τους με τίτλο «Η ανάπτυξη της πόλης παράλληλα στους αστικούς αυτοκινητόδρομους», εξέτασαν το χαρακτήρα των νέων αστικών συγκεντρώσεων στην αστική περιφέρεια και τη χωροθέτησή τους, η οποία επη-

ρεάζεται άμεσα από τη δυνατότητα εύκολης πρόσβασης από τους αστικούς αυτοκινητόδρομους. Η εισήγηση αναφέρθηκε στη θεωρητική συζήτηση για το χαρακτήρα των νέων χρήσεων και την οργάνωση της αστικής περιφέρειας. Ο Ε. Μπαλάσης στη «Διάχυση του αστικού φαινομένου: προαστιοποίηση της υπαίθρου» εξέτασε τις αλλαγές που συμβαίνουν στην υπαίθρο λόγω της διάχυσης του αστικού φαινομένου και των πιέσεων που δέχεται από τις τάσεις αστικής επέκτασης. Η εισήγηση εστιάστηκε στο θεσμικό πλαίσιο παραγωγής του χώρου στην υπαίθρο και ειδικότερα στα νομοθετικά και σχεδιαστικά εργαλεία, δίνοντας συγκεκριμένα παραδείγματα από τον ευρύτερο χώρο της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας. Η «Διάχυση των ελαστικών/άτυπων μορφών απασχόλησης στον αστικό ιστό: η περίπτωση της Θεσσαλονίκης» των Σ. Γκιάλη, Π. Κανελλέα και Π. Κοντοζούδη αναφέρθηκε στην εξάπλωση των άτυπων μορφών εργασίας και τη διαφοροποίησή τους ανάλογα με τις πληθυσμιακές ομάδες, τα επαγγέλματα και τους κλάδους, τις στρατηγικές αναδιάρθρωσης και τις περιοχές. Η εισήγηση παρουσίασε το εμπειρικό υλικό που συγκεντρώθηκε στα πλαίσια της προσπάθειας ανάπτυξης ενός Γεωγραφικού Παρατηρητηρίου Εργασιακών Σχέσεων στην περιοχή της Θεσσαλονίκης. Ο Β. Παππάς, στην ανακοίνωσή του «Η ζεύξη Ρίου-Αντιρρίου: από την ασυνέχεια στη συνέχεια ενός μητροπολιτικού φαινομένου», εξέτασε τις επιπτώσεις της μόνιμης ζεύξης του πορθμού Ρίου-Αντιρρίου στην ευρύτερη περιοχή και εστίασε στη διαμορφούμενη νέα δυναμική και τις προϋποθέσεις ώστε η ζεύξη να αποτελέσει την αφετηρία δημιουργίας ενός ισχυρού μητροπολι-

τικού κέντρου εκατέρωθεν του στενού. Στην εισήγηση «*Επιστρέφοντας στο κέντρο με τη νέα αστική πολυκατοικία*» η Θ. Φωτίου παρουσίασε τις αλλαγές σε επίπεδο οικοδομικού τετραγώνου και κτηριακού τύπου κατοικίας την τελευταία δεκαετία. Εστίασε σε πυκνοκατοικημένες περιοχές του κέντρου της Αθήνας (Αχαρνών, Κάτω Πατήσια, Κυψέλη) και εξέτασε την εντακτική ανοικοδόμησή τους με νέες τύπους πολυκατοικιών, βασικά χαρακτηριστικά των οποίων είναι η *piilotis* και το «πολυτελές» οροφδιαμέρισμα. Ο Γ. Τζήμας, στην εισήγηση «*Η κατανάλωση είναι η νέα μας πατρίδα*»: *νέοι χώροι κατανάλωσης και η αναδιάρθρωση του λιανικού εμπορίου στις ελληνικές πόλεις*», εξέτασε την ανάπτυξη του λιανικού εμπορίου στον ελληνικό χώρο σε δύο κατευθύνσεις: α) τις τάσεις αναδιάρθρωσης του λιανικού εμπορίου στα δύο μητροπολιτικά κέντρα, την Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη, και ειδικότερα τη χωρική μετακίνηση, και β) την εμφάνιση νέων και τη μετεξέλιξη των υφισταμένων χώρων κατανάλωσης στην ελληνική πόλη, καθώς και τη συμβολική σημασία τους. Στην ανακοίνωση «*Αγορές ακινήτων και ανταγωνιστικότητα των μητροπολιτικών οικονομιών*» οι Π. Δελλαδέτσιμας και Α. Ροβολής εξέτασαν το ρόλο της κτηματαγοράς στην ανταγωνιστικότητα των μητροπολιτικών περιοχών. Εστιάζοντας στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη, εξέτασαν μια σειρά βασικών δεικτών, καθώς και τις δύο κατηγορίες παραμέτρων που διαμορφώνουν την κτηματαγορά: α) παραμέτρους που συγκροτούνται σε διεθνές περιβάλλον (επιτόκια δανεισμού, στεγαστικά επιτόκια, επενδυτικές τάσεις κ.λπ.), και β) αμιγώς τοπικές παραμέτρους (πολεοδομική πολιτική, πολιτική γης, δομή ι-

διοκτησίας κ.λπ.). Στην τελευταία εισήγηση, με τίτλο «*Η ανάπτυξη της περιαστικής Θεσσαλονίκης και οι επιδράσεις της περιαστικοποίησης στην κτηματαγορά της περιοχής*», οι Ν. Καρανικόλας, Π. Λαφαζάνη και Δ. Ράμναλης εξέτασαν τις αλλαγές που συνέβησαν στην περιαστική ζώνη της Θεσσαλονίκης και κατέγραψαν τα φυσικά και ανθρωπογενή χαρακτηριστικά, καθώς και την εξέλιξη της κτηματαγοράς και τη διαμόρφωση νέων χρήσεων γης στον περιαστικό χώρο. Η εισήγηση και η σειρά χαρτών που παρουσίασε στηρίχθηκε στην οργάνωση ενός αυτοματοποιημένου εργαλείου διαχείρισης μιας χαρτογραφικής βάσης δεδομένων για την περιοχή.

Η **6η Συνεδρία** αφορούσε στις *Οικονομικές και κοινωνικές αντιθέσεις και συγκρούσεις και περιλάμβανε τέσσερις εισηγήσεις*. Η πρώτη, των Χ. Τσαβδάρου, Ε. Καρανάβου και Γ. Γριτζά, αναφέρθηκε στις άτυπες μορφές απασχόλησης και κυρίως στη μερική απασχόληση στη Θεσσαλονίκη. Κάτω από τον τίτλο «*Η ασυνέχεια της απασχόλησης στη μητροπολιτική περιοχή της Θεσσαλονίκης*», οι συγγραφείς παρουσίασαν τα αποτελέσματα εμπειρικής έρευνας στις συμβάσεις απασχόλησης του νόμου Ν.2639/98 και για την περίοδο 1999-2004. Βασικό συμπέρασμα της έρευνας ήταν η κατακόρυφη αύξηση της μερικής απασχόλησης. Το θέμα της δεύτερης εισήγησης, των Ε. Πορτάλιου και Θ. Γιαλύρη, ήταν οι «*Ολυμπιακοί αγώνες 2004 στην Αθήνα: νεοφιλελεύθερες πολιτικές και κοινωνικές αντιστάσεις*». Οι ομιλήτριες αναφέρθηκαν στο ρόλο των Ολυμπιακών Αγώνων ως κινητήριου μοχλού για την αναδόμηση της πόλης, την ενίσχυση της ταξικής γεωγραφίας και τον ορισμό ζωνών αποκλεισμού και ελέγχου. Υπογράμμισαν επίσης

τις κοινωνικές αντιστάσεις που εκδηλώθηκαν πριν, κατά τη διάρκεια και μετά την ολοκλήρωση των αγώνων. Ο Ν. Μπελαβίλας μίλησε για την «*Κατάργηση της δημόσιας πόλης: μεταλλάξεις και συγκρούσεις στον Πειραιά του 2004*». Περιέγραψε τις αλλαγές στη λιμενοβιομηχανική ζώνη της Δραπετσώνας, στο συγκρότημα Καραϊσκάκη-Σούδα Ν. Φαλήρου και στο Πασαλιμάνι-Μαρίνα Ζέας και πώς αυτές εντάσσονται σε μια λογική επανακαθορισμού των σχέσεων δημόσιου-ιδιωτικού χώρου στις ελληνικές πόλεις. Καταλύτης σε αυτή τη διαδικασία ήταν ο θεσμικός και πολεοδομικός σχεδιασμός των Ολυμπιακών Αγώνων, ενώ οι έντονες κοινωνικές αντιδράσεις ομάδων και οι θεσμικές αντιδράσεις φορέων γέννησαν μια νέα παράμετρο που δεν είχε αρχικά υπολογιστεί. Η τελευταία ανακοίνωση της συνεδρίας, από τον Σ. Σταυρίδη, είχε θέμα: «*Η πόλη των θυλάκων και η χωρικότητα της "Κατάστασης Έκτακτης Ανάγκης"*». Υπογράμμισε τον κίνδυνο στις σημερινές μητροπόλεις από τη δημιουργία γεωγραφικών ζωνών συνεχούς ελέγχου με το πρόσημα της προστασίας των πολιτών. Χρησιμοποιώντας την ανάλυση του G. Agamben για την «κατάσταση εξαίρεσης», ανέλυσε την Αθήνα και τις νέες συνθήκες διαχείρισης του χώρου μετά την Ολυμπιάδα και το πώς οι περιοχές ελέγχου καθίστανται μέρος της αστικής εμπειρίας.

Η **7η Συνεδρία, Προγραμματισμός, σχεδιασμός, μητροπολιτική διοίκηση**, περιέλαβε προβληματισμούς και απόψεις σχετικά με την προσέγγιση των μητροπολιτικών περιοχών ως προς τον χωροταξικό και πολεοδομικό προγραμματισμό και τη διοίκηση των αστικών κέντρων. Με την παρουσίαση του γενικού πλαισίου χωρικού σχεδια-

σμού στον ελληνικό και διεθνή χώρο, ο Γ. Κανκαλάς εξέτασε τις διαδικασίες διαμόρφωσης του στρατηγικού σχεδιασμού και το περιεχόμενό του μετά το 1990. Παρουσίασε επίσης μηχανισμούς και συμφέροντα που προωθούν ή μπλοκάρουν την υλοποίηση ενός τέτοιου σχεδίου. Στην εισήγησή τους οι Μ. Θωίδου και Δ. Φουτάκης αναφέρθηκαν στη θεωρία για τη σημασία των μητροπολιτικών περιοχών, και ειδικά στην πορεία προγραμματισμού της μητροπολιτικής Θεσσαλονίκης τα τελευταία 15 χρόνια. Διερευνήθηκε επίσης κατά πόσον η πορεία αυτή υποστηρίχθηκε από τη δημόσια παρέμβαση (υλοποιημένες παρεμβάσεις, προς ποια κατεύθυνση και ποια η συμβολή τους στο μητροπολιτικό ρόλο της Θεσσαλονίκης). Οι Π. Ασήμος, Δ. Δρακούλης και Γ. Πισσούριος παρουσίασαν τη χωροταξική και πολεοδομική πρόταση για την οργάνωση και λειτουργία των εγκαταστάσεων της EXPO 2008, που διεκδίκησε (χωρίς αποτέλεσμα) η Θεσσαλονίκη, και περιέγραψαν τις δυσκολίες συντονισμού των διαφόρων επιπέδων προγραμματισμού. Ακολούθησε η εισήγηση των Ν. Καρανικόλα, Σ. Σιαχάλου και Μ. Τσιακίρη, η οποία αναφέρθηκε στη δυνατότητα χρήσης της τηλεπισκοπικής διαδικασίας στην κατανόηση της αστικής λειτουργίας και στην ανάπτυξη αστικών μοντέλων για να υπάρξει συμβολή στη μελέτη της αστικής δυναμικής της Θεσσαλονίκης. Το παράδειγμα του «*Στρατηγικού σχεδίου για τη βιώσιμη ανάπτυξη της Θεσσαλονίκης*» χρησιμοποίησε ο Ι. Αφούρας για να διερευνήσει τη διαφορά μεταξύ προγραμματισμού και σχεδιαστικής στρατηγικής. Ο εισηγητής προσπάθησε να εντοπίσει τα μέρη της σχεδιαστικής διαδικασίας μητροπολιτικού επιπέδου που εντάχθηκαν στον

προγραμματισμό. Η Μ. Ευαγγελίδου στην εισήγησή της παρουσίασε παραδείγματα προγραμμάτων ολοκληρωμένης διαχείρισης παραλιακών περιοχών της Αττικής που εκπόνησε ο Οργανισμός Αθήνας. Η εισηγήτρια αναφέρθηκε σε σειρά προβλημάτων και σχέσεων που αφορούν σε προγράμματα, πολιτικές, σχέδια και μηχανισμούς καθώς και στις διοικητικές πρακτικές. Με τις πρακτικές διακυβέρνησης στο μητροπολιτικό σχεδιασμό της Αθήνας ασχολήθηκαν οι εισηγητές Λ. Βασενχόβεν και Π. Σαπουντζάκη, θέτοντας το ερώτημα αν αυτές βελτιώνουν τις προοπτικές υλοποίησης χωρικών παρεμβάσεων μητροπολιτικού επιπέδου, επειδή σήμερα στην Ελλάδα δεν υπάρχουν καθαρές περιπτώσεις χωρικών ρυθμίσεων σε μητροπολιτικές περιοχές για να αξιολογηθούν. Και ο εισηγητής Κ. Δημόπουλος ασχολήθηκε με την περίπτωση της Αθήνας, και συγκεκριμένα με το ρόλο του κράτους στο σχεδιασμό και τη διοίκηση της μητροπολιτικής Αθήνας. Τέλος, ο εισηγητής Χ. Κωνσταντάτος μάς παρουσίασε ερευνητικά προγράμματα που ασχολούνται με την προσπάθεια να διαμόρφωσης των διαδικασιών λήψης αποφάσεων στα μεγάλα ελληνικά αστικά κέντρα για τα ζητήματα χώρου. Οι μελέτες αυτές προσεγγίστηκαν ως προς τη μεθοδολογία τους για το χειρισμό θεμάτων που αφορούν στο στρατηγικό σχεδιασμό και την αστική διακυβέρνηση.

Η 8η και τελευταία Συνεδρία του συνεδρίου είχε θέμα: *Περιβάλλον, οικολογία και φυσικές καταστροφές*. Το περιβάλλον, η οικολογία και οι φυσικές καταστροφές αποτέλεσαν τον ιστό που πάνω του αναπτύχθηκαν δέκα περίπου εργασίες από συναδέλφους, οι οποίοι κάλυπταν ένα ευρύτατο φάσμα ει-

δικοτήτων, τόσο επιστημονικών όσο και επαγγελματιών. Εστιάζοντας στην περίπτωση του σεισμού της Αθήνας της 7/9/1999, οι Σ. Βαλκανιώτης, Σ. Παυλίδης και Α. Γκανάς αναφέρθηκαν εκτενώς στην κρισιμότητα που δημιουργεί η συνεχής επέκταση των αστικών κέντρων, επισημαίνοντας τις δυσανάλογα καταστροφικές επιπτώσεις, σε σχέση με το μεσαίο μέγεθος σεισμού, στο Κόμπε της Ιαπωνίας το 1995. Αντίστοιχη δυσαναλογία επισημάνθηκε και στην περίπτωση της Αθήνας, οφειλόμενη κατ' αρχάς στην «ενσωμάτωση» σειсмоγενών ρηγμάτων στη μεγάλη επέκταση της πόλης. Συνέχεια, αλλά και λογική επέκταση της προηγούμενης εργασίας, υπήρξε η εργασία των Α. Ζερβοπούλου και Σ. Παυλίδη για τη μορφοτεκτονική μελέτη της Θεσσαλονίκης. Το ιδιαίτερο ενδιαφέρον αυτής της μελέτης εντοπίστηκε στην εκτεταμένη προσπάθεια χαρτογράφησης του ευρύτερου δικτύου των νεο-τεκτονικών ρηγμάτων της περιοχής, γεγονός που συντελεί σημαντικά στη γνώση της τρωτότητας και άρα της προστασίας. Παρέμεινε ωστόσο το ερώτημα-αντίφαση: πώς κοινωνίες πολύπλοκες και πολυσύνθετες τεχνολογικά και αναπτυξιακά είναι ακόμα «απροστάτευτες» σε φυσικούς κινδύνους. Στη δική του εργασία ο Ι. Παρχαρίδης αναφέρθηκε στις εδαφικές παραμορφώσεις και τη διαστημική παρακολούθησή τους που επιφέρουν έργα και κατασκευές από τον άνθρωπο, αλλά και άλλες, οφειλόμενες σε φυσικές διεργασίες. Εντοπίζοντας τη μεγάλη έκταση που μπορούν να πάρουν τέτοιου είδους «διαταραχές», ειδικά σε μεγάλες αστικές συγκεντρώσεις, αναφέρθηκε εκτενώς και με πλούσιο εικονογραφικό υλικό στις νέες τεχνικές μέτρησης τέτοιων παραμορφώσεων,

με βάση τα διαστημικά δεδομένα παρακολούθησης της γης. Η τεχνική της συμβολομετρίας, με τη χρήση δορυφορικών εικόνων ραντάρ, μοιάζει να αποτελεί ένα σημαντικό εργαλείο για την παρακολούθηση των παραμορφώσεων της γης. Οι εφαρμογές που παρουσιάστηκαν αναφέρονται σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη, μέσα από ένα δίκτυο 35 σταθμών GPS. Την ενότητα αυτή έκλεισε η εργασία των Μ. Δανδουλάκη, Α. Βαλαδάκη, Μ. Πανουτσπούλου και Σ. Πλέσσα για την εκτίμηση των άμεσων σεισμικών επιπτώσεων, που λαμβάνουν υπόψη τους τη χωρική διάσταση. Προτείνοντας ένα διαχειριστικό μοντέλο σε σχέση με προβληματικές που ουσιαστικά προέρχονται από τον χώρο των «γεωεπιστημών», εμφανίζει την έννοια της εκτίμησης της χωρικής κατανομής των αναμενόμενων άμεσων σεισμικών επιπτώσεων ως ένα κατεξοχήν αντικείμενο έρευνας πολυεπιστημονικών προσεγγίσεων, καταφεύγοντας έτσι στη συγκρότηση ενός Συστήματος Γεωγραφικών Πληροφοριών, δηλαδή ενός ολοκληρωμένου συστήματος διαχείρισης του σεισμικού κινδύνου, που εφαρμόζεται πιλοτικά στη Ρόδο και τον Ασπρόπυργο Αττικής, λαμβάνοντας υπόψη όλες τις αβεβαιότητες που ένα τέτοιο μοντέλο εμπεριέχει, προσπαθώντας να αποφύγει τη «χίμαιρα» της ακρίβειας και την «παραπλάνηση» της εκτίμησης. Τη συνέχεια αυτής της ενότητας χαρακτήρισαν δύο ομάδες θεμάτων: η μία αναφερόταν σε θέματα σχετικά με τους υδάτινους πόρους και τις ανάγκες των μεγάλων αστικών κέντρων σε αυτό το αγαθό, και η δεύτερη, που προκάλεσε ιδιαίτερο ενδιαφέρον, σε θέματα περιαστικού τοπίου ή της «μεταμόρφωσης» του γεωργικού τοπίου σε αστικό. Η Μ. Μιλοβάνοβιτς, στην

εργασία της για τη «*Διαχείριση των υδάτινων πόρων και τα περιβαλλοντικά προβλήματα του Αξιού και του δέλτα του*», εξετάζει κατ' αρχάς τα προβλήματα και τους παράγοντες που επηρεάζουν την ποιότητα των νερών αυτών των υδάτινων περιοχών, σε σχέση με την ευαισθησία του δελταϊκού οικοσυστήματος αλλά και τη διαχείριση του υδάτινου δυναμικού του ποταμού. Συμπερασματικά διατυπώνει ότι το κυριότερο πρόβλημα του Αξιού και του δέλτα του είναι η ρύπανση, που προέρχεται από βιομηχανία, γεωργία και αστικά λύματα. Βέβαια, τα προβλήματα ύδρευσης των μεγάλων αστικών και μητροπολιτικών κέντρων, σε ό,τι αφορά σε ποιότητα και διαχείριση, είναι από αυτά που απασχολούν όχι μόνο οικολόγους, υδραυλικούς μηχανικούς κ.ά., αλλά αποτελούν ιδιαίτερο αντικείμενο έρευνας και για γεωγράφους και χωροτάκτες, που βρίσκουν σ' αυτό το πρόβλημα το θέμα της χιλιετίας που διανύουμε. Έτσι, δεν είναι σύμπτωση η εργασία του Ε. Καρύμπαλη για το νερό της Αθήνας και τις επιπτώσεις σε Μόρνο και Εύηνο. Τα ερωτήματα που εντοπίστηκαν σ' αυτή την εργασία αναφέρονται κυρίως στο διαχειριστικό, χωροταξικό και γεωγραφικό κομμάτι της συνολικής προσέγγισης. Το ότι η ζήτηση σε νερό στην Αττική αυξάνεται κατά μέσο όρο 3 φορές ταχύτερα από την αντίστοιχη αύξηση του πληθυσμού είναι μόνο μία από τις διαστάσεις αυτού του σύνθετου γεωγραφικού προβλήματος. Η σημαντική γεωγραφική διάσταση του θέματος γίνεται ακόμα πιο εύκολα κατανοητή όταν μπει ο παράγων απόσταση: μιλάμε για επιπτώσεις στην περιοχή

προέλευσης από κάτι που συμβαίνει στον τόπο κατανάλωσης, ο οποίος βρίσκεται χιλιόμετρα μακριά. Στο κλίμα αυτό, της επιρροής δηλαδή στο αστικό περιβάλλον φυσικών παραμέτρων και παραγόντων, συνέχισαν οι Χ. Πετροπούλου και Ν. Πάγκας, προσεγγίζοντας χωροταξικά τον περιαστικό χώρο με βάση την τοπιο-οικοσυστηματική θεώρηση. Η πρόταση για μια τυπολογία αστικών και περιαστικών οικοτόπων των ελληνικών πόλεων δείχνει κατ' αρχάς μια ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα πρόκληση. Μία συστηματική θεώρηση του περιαστικού χώρου εμπεριέχει θέσει και δυνάμει ασάφειες και δυσκολίες στον προσδιορισμό. Η έντονη διαφοροποίηση απλώς «βोλεύεται» στον προσδιορισμό των διαφορετικών χρήσεων, και μόνη δυνατότητα που απομένει είναι η κατάταξη κατά κλίμακα. Η ψηφιακή τεχνολογία, όπως η τηλεπισκόπηση και τα Συστήματα Γεωγραφικών Πληροφοριών, προσφέρουν σημαντικά σ' αυτή την προσπάθεια, συμβάλλοντας έτσι καθοριστικά και αποτελώντας πλέον αναπόσπαστο κομμάτι των χωρικών επιστημών. Το «*Από την περιαστική στην αστική γεωργία*» είναι μέρος του «τολμηρού» τίτλου της εργασίας που παρουσίασε η Θ. Ανθοπούλου, επιχειρώντας να εντοπίσει το «υπαρξιακό» πρόβλημα μίας δραστηριότητας αμφιλεγόμενης αλλά και πολυπρισματικής, όπως η γεωργία στις περιαστικές ζώνες των σύγχρονων μητροπολιτικών κέντρων. Χώρος «συγκρουσιακός», όπως διαπιστώθηκε, αυτές οι ζώνες βλέπουν τη γεωργία να καταλαμβάνει ένα υπολειμματικό, συρρικνούμενο τμήμα τους και, όταν δεν τείνει να εξαφα-

νιστεί, προσπαθεί να επιβιώσει μέσα από εξωγενείς γι' αυτήν διαδικασίες. Οι ήχοι, οι θόρυβοι, κάθε «ηχητικό γεγονός» συνθέτουν για τις πόλεις, και ιδιαίτερα τις μεγάλες, έναν ιστό διαφορετικό από τον πολεοδομικό τους ή άλλον. Οι Σ. Κουγελέας και Ε. Παπαδημητρίου προσέθεσαν με την εισήγησή τους μία άλλη συνιστώσα στους παράγοντες και τις παραμέτρους που προσδιορίζουν τη μητρόπολη και το περιβάλλον της. Μέσα από διαδικασίες προσομοίωσης και μοντελοποίησης ορίστηκε η δυνατότητα μελέτης συνεχειών και ασυνεχειών του αστικού περιβάλλοντος, συναρτήσει του ηχητικού τοπίου, διαφοροποιώντας «ηχητικά» το χώρο και τις λειτουργίες του. Με ένα αυτοματοποιημένο σύστημα σχεδίασης και χωρογράφησης μπορούμε να αποκτήσουμε την «εικόνα» της διασποράς των ήχων για κάθε περιοχή μελέτης, για κάθε γεωμετρία του χώρου: σημείο, γραμμή, επιφάνεια.

Γενική ήταν η εκτίμηση ότι το συνέδριο ήταν επιτυχές και συνέβαλε ουσιαστικά στην αναβάθμιση της σχετικής συζήτησης, ειδικά στη Θεσσαλονίκη. Σε όλες τις συνεδρίες υπήρξαν έντονες και εκτενέστατες αντιπαραθέσεις μεταξύ των εισηγητών και των ακροατηρίων, στοιχείο που έδωσε μεγάλη ζωντανία στο συνέδριο. Οι τελικές εισηγήσεις που συγκεντρώθηκαν από την Ο.Ε. θα αξιολογηθούν από δύο κριτές και α) ορισμένες θα αποτελέσουν ειδικά αφιερώματα στις *Γεωγραφίες*, β) ορισμένες θα συγκεντρωθούν τα κεφάλαια σε ειδικό βιβλίο που θα κυκλοφορήσει από τον Εξάντα με επιμέλεια των μελών της Ο.Ε.

22ο ΣΥΝΕΔΡΙΟ
 ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ (ICA)
 «CARTOGRAPHIC APPROACHES
 IN A CHANGING WORLD»
 La Coruña (Ισπανία), 11-15 Ιουλίου 2005

Νίκος Καρανικόλας, Πέρυ Λαφαζάνη, Μύρων Μυρίδης, Δημήτρης Ράμναλης

Τέσσερα χρόνια δουλειάς χρειάστηκε η τοπική οργανωτική επιτροπή, υποστηριζόμενη από την Ισπανική Εταιρεία Χαρτογραφίας, Φωτογραμμετρίας και Τηλεπισκόπησης, για τη διοργάνωση του 22ου Διεθνούς Συνεδρίου Χαρτογραφίας. Υπό την τιμητική προεδρία του Διαδόχου του ισπανικού θρόνου, το Συνέδριο αυτό κατέρριψε προηγούμενα ρεκόρ, συγκεντρώνοντας 1700 συνέδρους από 48 χώρες.

Η τελετή έναρξης στο Palacio de Congressos έγινε από τον Ισπανό υφυπουργό Ανάπτυξης της Περιφέρειας της Γαλιτίας. Από την πρώτη μέρα έγινε φανερό ότι οι Ισπανοί θα προσπαθούσαν, πέρα από την επιστημονικότητα του συνεδρίου, να περάσουν ένα χαρακτήρα «φιέστας» και μεσογειακής άνεσης, αν και στον Ατλαντικό!

Είναι αλήθεια ότι επρόκειτο για ένα ιδιαίτερα «κοινωνικοποιημένο» Συνέδριο, αφού, όπως διαπίστωνε και ο πρόεδρος της τοπικής οργανωτικής επιτροπής Ramon Lorenzo Martinez, «το σημερινό ενδιαφέρον του κόσμου για τη χαρτογραφία και τις γεωγραφικές επι-

στήμες είναι ιδιαίτερα μεγάλο. Όχι πολύ καιρό πριν, οι χάρτες και οι χωρικές αναπαραστάσεις δεν είχαν αυτή την τεράστια παρουσία που έχουν σήμερα σε όλο τον κόσμο, και ιδιαίτερα μεταξύ των νέων». Και συνεχίζοντας διαπίστωνε ότι σήμερα γινόμαστε μάρτυρες της μεγάλης ουτοπίας της Ψηφιακής Γης, αλλά το σημαντικότερο είναι ότι μπορούμε πλέον εύκολα και απλά να τη διαθέτουμε σε όλο τον κόσμο. Και συμπληρώνοντας τόνισε ότι «χωρίς αμφιβολία, η χαρτογράφηση και η γεωγραφική πληροφορία αποτελούν τους βασικούς πυλώνες για την κατανόηση των πραγμάτων που συμβαίνουν στην επιφάνεια του πλανήτη μας και τις αλλαγές που προκαλούνται σ' αυτόν με το πέρασμα του χρόνου».

Τα στατιστικά του συνεδρίου

Σχεδόν 1700 συμμετέχοντες, πολλών ειδικοτήτων και ακόμα περισσότερων ηλικιών, ταξίδεψαν από 98 χώρες, η Κίνα δεν ήταν ίσως η

πιο μακρινή, και έφτασαν στη μικρή πρωτεύουσα της Γαλικίας, με τους 200.000 κατοίκους και την ωκεάνια ατμόσφαιρα. Οι παρουσιάσεις των 500 εργασιών και των 200 posters κράτησαν το ενδιαφέρον των συνέδρων για πέντε μέρες, στις δέκα περίπου αίθουσες συνεδριάσεων.

Επιπλέον, 600 περίπου εκθέτες σε 800 τετραγωνικά μέτρα εκθεσιακού χώρου προσέφεραν στα 35 εκθετήρια υλικό και πληροφορίες. Σε ειδικό χώρο του Palacio de Congreso 1000 περίπου χάρτες προσέφεραν στους επισκέπτες της Διεθνούς Έκθεσης Χαρτών, με τη γοητεία των γραμμών και των χρωμάτων τους, την απόλαυση των προσπαθειών διαφόρων εθνικών οργανισμών για καλύτερους και περισσότερο επικοινωνιακούς χάρτες. Δορυφορικοί χάρτες, χάρτες ανάγλυφου, αστικοί χάρτες άτλαντες και γήινες σφαίρες... «έκλεψαν» πολλές φορές και για πολλές ώρες το ενδιαφέρον των συνέδρων. Από την τελειότητα στη σύνθεση και την παραγωγή του Τοπογραφικού Χάρτη του Bhutan, κατασκευασμένου από την Ολλανδία, έως τα *Urbes Finlandiae*, του ιστορικού Άτλαντα των φινλανδικών πόλεων, η περιήγηση ήταν πλούσια, χορταστική αλλά και απογοητευτική για μας τους Έλληνες ευπατρίδες... Μόνη παρηγοριά η δυναμική συμμετοχή της ελληνικής αποστολής. Είκοσι περίπου Έλληνες επιστήμονες του χώρου εκπροσώπησαν τόσο την ακαδημαϊκή όσο και την επαγγελματική χαρτογεωγραφική κοινότητα. Σημαντικός και ο αριθμός των επιστημονικών εργασιών που παρουσιάστηκαν από Έλληνες: δεκαπέντε εργασίες που κάλυπταν με τους προβληματισμούς τους ένα πολύ μεγάλο τμήμα των σύγχρονων χαρτογραφικών αναζητήσεων.

Μεταξύ μικρών και μεγάλων παιδιών

Εδώ και αρκετά χρόνια τα Συνέδρια της ICA συνοδεύονται πάντα από έναν παιδικό χαρτογραφικό διαγωνισμό, που είναι γνωστός ως «Barbara Petchenik Children Map Competition». Το θέμα του διαγωνισμού αυτού για το 2005 ήταν: «Πολλά έθνη, ένας κόσμος», και συμμετείχαν 128 έργα από 29 χώρες.

Τρεις ηλικιακές ομάδες διεκδίκησαν από ένα βραβείο: οι κάτω των 9 χρόνων, οι 9-12 χρόνων και οι 13-15 χρόνων. Όλα τα έργα υπάρχουν στην ιστοσελίδα <http://www.icaci.org/petchenik2005/index.html>.

Το διαγωνισμό συνόδευε και μια αναδρομική έκθεση παλαιότερων βραβευμένων παιδικών χαρτών, στην οποία υπήρχαν και ελληνικές διακρίσεις.

Στον κόσμο των μεγαλύτερων, η εμπορική έκθεση από ιδιωτικούς και δημόσιους φορείς έδωσε ένα διαφορετικό «αέρα» στην ατμόσφαιρα του Συνεδρίου. Οι 4200 επισκέπτες που περιπλανήθηκαν μεταξύ των προϊόντων των 550 εκθετών είχαν την ευκαιρία να ενημερωθούν για τα επιτεύγματα της σύγχρονης χαρτογραφικής τεχνολογίας και αυτής των Συστημάτων Γεωγραφικών Πληροφοριών. Μεταξύ «παζαριού» και high-tech αντίληψης, η περιδιάβαση σ' αυτό το χώρο σε γεμίζει με πληροφορίες, απορίες, θαυμασμό αλλά και ογκώδες υλικό επίδειξης, που σε δυσκολεύει στο ταξίδι της επιστροφής.

Χάρτες, συστήματα πληροφοριών και... φαντασία

Τα 25 διαφορετικά θέματα στα οποία ομαδοποιήθηκαν οι 500 εργασίες αντιστοιχούν ουσιαστικά στην επιστημονική δομή της ICA. Από θέματα χαρτογραφικού σχεδιασμού και παραγωγής, Συστημάτων

Γεωγραφικών Πληροφοριών και ψηφιακής χαρτογραφίας, χαρτογραφικής θεωρίας και μεθοδολογίας, χαρτογραφίας και περιβάλλοντος, περνώντας σε θέματα χαρτογραφίας και διαδικτύου, εκπαίδευσης και κατάρτισης στη χαρτογραφία, χαρτογραφίας τουρισμού, εθνικών και περιφερειακών ατλάντων, ιστορικής χαρτογραφίας και ιστορικών χαρτών, δορυφορικών χαρτογραφίσεων, χαρτογραφίας με πολυμέσα και ηλεκτρονικών χαρτών, και ακόμα θέματα αστικής χαρτογραφίας, γενίκευσης χωρικών δεδομένων και οπτικοποίησης, χαρτογραφίας ορεινών όγκων, χαρτογραφίας παιδιών και φύλου, χαρτογραφίας για άτομα μειωμένων δυνατοτήτων, και πολλά ακόμα που θα έκαναν αυτή την αναφορά κουραστική. Δεν είναι περιέργο λοιπόν που τα πρακτικά του Συνεδρίου κυκλοφόρησαν μόνο σε ηλεκτρονική μορφή, αφού τουλάχιστον δέκα ογκώδεις τόμοι των επτακοσίων και πλέον σελίδων ο καθένας θα χρειαζόνταν για την τυπωμένη έκδοσή τους.

«Συνδικαλιστικές» κραυγές και «επιστημονικοί» ψίθυροι

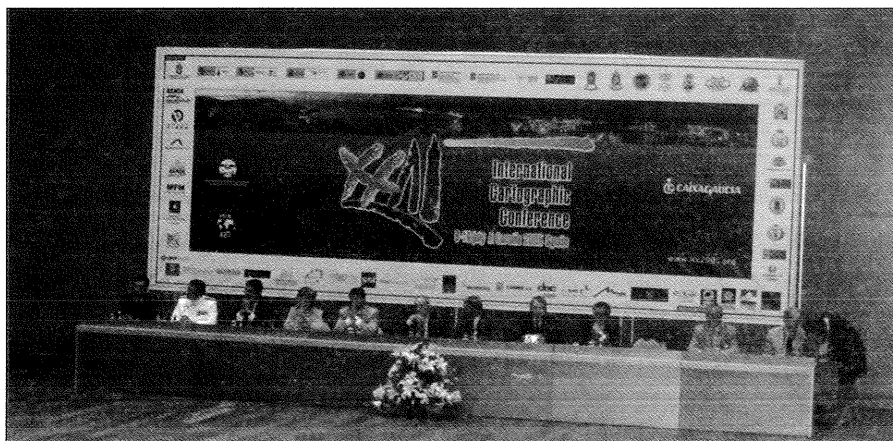
Ήδη από το προηγούμενο συνέδριο η 12η τακτική Γενική Συνέλευση της ICA είχε προβληματιστεί για την επάρκεια της ταυτότητας του ονόματός της. Μπορεί σήμερα η Διεθνής Χαρτογραφική Ένωση να καλύψει κάτω από αυτή την ονομασία δραστηριότητες που έχουν να κάνουν όχι μόνο με την αναπαράσταση αλλά και την οργάνωση και τη διαχείριση της πληροφορίας; Η ανάγκη προσθήκης υπότιτλου σχετιζόμενου με τα παραπάνω έμοιαζε για μερικούς απαραίτητη και αναγκαία. Για περισσότερο από ένα χρόνο e-mails και άλλες «μέθοδοι»

δημιούργησαν δύο στρατόπεδα: των «μοντερνιστών» (εκσυγχρονιστών;) και των «άλλων». Οι 26 ψήφοι που έλαβαν οι πρώτοι, έναντι 18 των άλλων, δεν ήταν αρκετές για την ανατροπή του status quo στο όνομα του θεσμού, αφού η απόλυτη πλειοψηφία που απαιτούνταν δεν επιτεύχθηκε.

Κάτι άλλο όμως ήταν ένα ίσως πιο ενδιαφέρον επίτευγμα: η ίδρυση ενός καινούργιου working group, με ελληνική πρωτοβουλία, είδε το φως στη Λα Κορούνια: Digital Technologies in Cartographic Heritage είναι το όνομά του, chaired by Prof. Evangelos Livieratos. Καλή δουλειά! Η επανένταξη της Κύπρου ως πλήρους μέλους της ICA ήταν το δεύτερο, ελληνικού ενδιαφέροντος, γεγονός.

Με τη θάλασσα μέσα μας και το μέλλον μπροστά

Σε μια Κορούνια, που έως σήμερα ήταν γνωστή στους περισσότερους Έλληνες αποκλειστικά από το ποδόσφαιρο, και σε πολύ λίγους από την ταινία *Η θάλασσα μέσα μου*, ο ήλιος που ανέτειλε φιλικός και ζεστός την ημέρα της λήξης του Συνεδρίου γέμισε με αισιοδοξία τους συνέδρους, ιδιαίτερα τους βορειότερους εξ αυτών, δεν κατάφερε ίσως όμως να διώξει μερικές γκριζες σκέψεις που προκάλεσε η «ατμόσφαιρα» του Συνεδρίου. Περιοριζόταν συστηματικά σε μια διαχειριστική (managerial) άποψη του επιστημονικού του θέματος, και οι περισσότεροι εισηγητές έδειχναν να ενδιαφέρονται περισσότερο για τον τρόπο «προώθησης» του «προϊόντος» τους και λιγότερο για την ίδια την ερευνητική διαδικασία «παράγωγής» τους. Λέγεται ότι τα μεγάλα αυτά κλαδικά επιστημονικά συνέ-

δρια δεν μπορούν πλέον να κάνουν παρά μόνο αυτό, και ότι για την άλλη διάσταση αρμόδια είναι τα συνέδρια μικρότερου βεληνεκούς και θεματολογίας. Οι σκέψεις παραμένουν, καθώς και η θετική εμπειρία από αυτές τις πέντε ενδιαφέρουσες μέρες χαρτογραφίας και jamon!

Ίσως η «μετακαπιταλιστική-ευ-

ρωποενωσιακή» Ισπανία να μας κατευόδωσε με αμφιλεγόμενες σκέψεις:ας ελπίσουμε ότι η «μετασοσιαλιστική» Μόσχα, που παίρνει τη σκυτάλη το 2007 με τη «Χαρτογραφία για όλους και για εσένα», θα κάνει τη διαφορά. Υπάρχει εξάλλου και η προοπτική του Σαντιάγο της Χιλής για το 2009...